

Uitzaaiing

J.B. de Meester

advocaat te Goes

Geachte confrère,

Ik onderschrijf van harte uw kritiek op de gang van zaken rond de audit.

De audit is in maart 2002 ten tonele verschenen als laatste hinderenis die wij moesten nemen om nu eindelijk eens de hogere toevoegingsvergoeding te kunnen ontvangen, toen nog 'kwaliteitstoeslag' genaamd. Per 1 januari 2004 is die aparte toeslag vervallen. De kwaliteitstoets/audit is nu een inschrijvingsvoorwaarde geworden. Het gezwel heeft dus geleid tot uitzaaiing. Kortom: de op zichzelf ergerlijke laatste hindernis treft nu het totale systeem. Blijkbaar wil de overheid zich ook gaan bemoeien met alles wat wij buiten het systeem van de gefinancierde rechtshulp doen. De audit maakt nu definitief deel uit van de virtuele wereld die wij met zijn allen instandhouden. Iedereen is daar erg druk mee, maar zou het er nu echt toe leiden dat bepaalde collega's/confreres uit het systeem van de gefinancierde rechtshulp worden gezet?

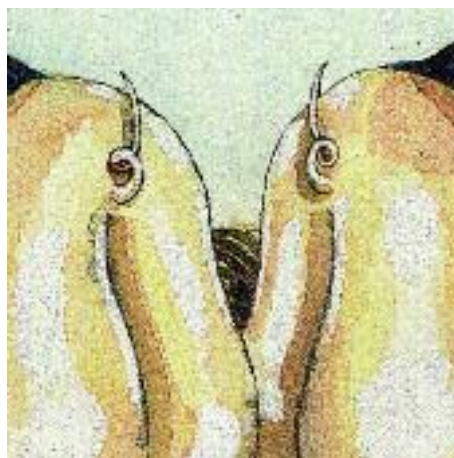
Auditgezwets

Bert Brands

namens het bestuur van de VSAN,

Twee informatieve stukken in *Advocatenblad* 2004-4 over de kwaliteitstoets worden gevolgd door een artikel onder het kopje 'Het auditgezwel' van Georg van Daal. Ieder zijn mening, maar wel wil ik een aantal denkfouten en onjuiste veronderstellingen weerleggen.

Begrijp ik de strekking van zijn betoog goed, dan is zijn voornaamste inhoudelijke bezwaar dat de VSAN en de Orde niet de audit aan de rest van de advocatuur moet willen opleggen omdat de sociale advocatuur daar nu aan vast zit. Toegegeven kan worden dat het niet aangaat iets voor het ene deel van de beroepsgroep aan het andere deel op te leggen, onder het motto: ik niet oké, dan jij ook niet oké. Maar dat veronderstelt dat de audit iets slechts zou zijn. De ervaringen van het merendeel van de geaudite kantoren is echter dat het zinvol is om eens in de zoveel tijd structureel stil te staan bij de organisatie van het kantoor en de manier waarop de cliënten daar tegen aan kijken. Onder de leden van de VSAN was tegen de audit op zichzelf ook weinig weerstand. De meesten zijn zelfs ronduit positief nadat ze geaudit waren, en niet alleen omdat ze een positieve audit-verklaring kregen. Kortom: de VSAN-advocaten nodigen hun commerciële collega's en confrères uit de kans aan te grijpen mee te profiteren van de zegeningen van de audit.

Kwalijker is de veronderstelling dat de sociale advocatuur 'een serie organisatorische inkoppers niet goed en niet systematisch geregeld had'. Dat is in strijd met de werkelijkheid; leg uw oor te luister bij de dekens in het hele land en dan hoort u dat zwakke en goede broeders in de advocatuur gelijkmatig zijn verdeeld over de sociale en de commerciële advocatuur. Kijk naar de uitslagen van de eerste audit en dan blijkt dat er bij slechts een marginaal aantal gevallen een puinhoop is aangetroffen terwijl het overgrote merendeel van de sociale advocatuur haar zaakjes goed had (en heeft) geregeld.

Waar ik het deels mee eens ben, is dat de Orde zich heeft laten inpakken door het ministerie van Justitie. Zonder overleg met de VSAN of met het College van Afgevaardigden is een convenant gesloten waarin in ruil voor een marginale verhoging van de toevoegingsvergoedingen de audit werd aanvaard.

De VSAN merkt daarbij wel op dat de kaarten politiek gezien geschud waren: er stond wel vast dat aan een audit niet viel te ontkomen en dat dit ook de enige weg was om nog een verhoging van de toevoegingsvergoeding te bereiken. Intensief lobbywerk van de VSAN, vaak samen met de Orde, en zelfs actievoeren en publiciteit zoeken, leverde niet meer op dan een schamele aalmoes. De gefinancierde rechtshulp is kennelijk niet sexy genoeg voor de politiek om met meer geld over de brug te komen.

Daarnaast maakt Georg van Daal een denkfout als hij stelt dat alleen commerciële advocaten ondernemingsrisico lopen. Blijkbaar ziet hij over het hoofd dat ook de toevoegingscliënten een eigen bijdrage en griffierecht moeten betalen die door de minister van Justitie recentelijk fors zijn verhoogd, waarmee het incassorisico tot commerciële hoogte is gestegen. Ook de sociaal advocaat dient een secretaresse te betalen, en een bibliotheek en zijn automatisering te onderhouden. Er is overigens vrijwel geen sociaal advocaat meer te vinden die niet ook een deels commerciële praktijk draait.

Verder merkt Georg van Daal op dat het niet zou gaan om het uurtarief maar om de belastingruif waaruit gegeten wordt. Als de overheid iets subsidieert, is het begrijpelijk dat daar bepaalde voorwaarden aan gesteld worden. Dat argument overtuigt niet omdat commerciële advocaten evenzeer, zij het misschien indirect, profiteren van de belastingruif. Ook zij maken gebruik van de (relatief goedkope en volledig vanuit de belasting betaalde) rechterlijke macht teneinde hun omzet te genereren, om nog maar te zwijgen van aftrekposten van de cursussen arbeidsrecht naast de golfbaan in Zuid-Portugal of aan de stranden van Aruba, waar een snorkellesje toch al gauw onder actualiteiten zeerecht valt weg te boeken. Een wat minder cynisch voorbeeld is de faillissementscurator, wiens salaris nog voor dat van de fiscus tot uitbetaling komt.

Wel meer vrije beroepen onderwerpen zich aan dergelijke audits (zie de accountants) en veel commerciële kantoren hebben al lang

een eigen auditvorm die niet of niet wezenlijk onderdoet voor de nu ontwikkelde kwaliteitsstandaard.

Ten slotte is het niet van deze tijd als je niet de wil en de mogelijkheid hebt om eens in de drie jaar stil te staan bij de wijze waarop je als advocaat je kantoor runt, hoe je cliënten daartegenaan kijken en vervolgens dit te laten toetsen door een auditor van wie de rekening aftrekbaar is.

Vrijheid meer waard dan € 5 per uur

J.M. Molkenboer
advocaat te Tilburg

Geachte confrère,

Uw naschrift in het Advocatenblad van 12 maart jl. las ik met genoegen.

Om eerlijk te zijn moet ik u berichten dat ik mij aangesproken voelde door uw opmerking, dat veel advocaten het Auditgezwel over zich heen laten komen, zich er wel aan ergeren, maar feitelijk niets ondernemen.

Ik ben zelf pas zeven jaar advocaat, doch geniet van het feit dat ik een deel van mijn tijd de sociale advocatuur beoefen. Ik ben van mening dat – en dit geldt in ieder geval voor mij, doch wellicht ook voor anderen – de sociale advocatuur af en toe een extra dimensie aan het vak geeft. Ik treed nu eenmaal liever op voor David dan voor Goliath. Dat de beloning voor deze activiteiten iets lager ligt dan werken voor Goliath vind ik eigenlijk niet zo'n probleem.

Uw opmerkingen met betrekking tot de commerciële risico's die de commerciële advocatuur nu eenmaal in zich heeft zijn natuurlijk volstrekt terecht. Ik treed zelf ook geregeld op als curator in faillissementen en ook dan overkomt mij wel eens dat ik een lege boedel aantref en mijn uurtarief € 0,00 beloopt. Dit is nu eenmaal een commercieel risico dat zich af en toe verwezenlijkt. In de sociale advocatuur doet zich dat risico nu eenmaal nauwelijks voor. Het risico doet zich uitsluitend voor als de Raad voor de Rechtsbijstand weer eens op ondoorgrondelijke wijze van mening is dat een bepaalde zaak niet toevoegbaar is. De Raad voor de Rechtsbijstand neemt deze beslissing overigens geregeld pas nadat de zaak vaak op een voor de cliënt positieve wijze is afgewikkeld. Soms verdraagt een zaak zich nu eenmaal niet met het eindeloos wachten.

Deze bureaucratische handelswijze van de Raad voor de Rechtsbijstand irriteert mij in hoge mate. Ik vrees dat dit alleen nog maar erger wordt door het Auditgezwel. Zoals hiervoor reeds aangegeven ben ik nog niet zo lang advocaat en ik hoop nog decennialang dit beroep te kunnen uitoefenen. De vrijheid die ik heb als advocaat

koester ik. Ik ben dan ook zeer bevreesd dat het Auditgezwel een heel groot gezwel zal blijken en dat ik de sociale advocatuur over tien jaar alleen nog op de door de overheid minutieus voorgeschreven wijze kan uitoefenen en dat over twintig jaar ik voor sociale advocatuur moet solliciteren bij minister Donner of zijn opvolger. Wellicht is het tegen die tijd verboden om kritiek te hebben op de overheid en wordt het procederen tegen de overheid op straffe van ontslag verboden. Dit in aansluiting op een in 2004 ingezette lijn waarbij kritiek door gevangenisdirecteuren wordt afgewezen.

Uit het vorenstaande kunt u opmaken dat ook ik het zeer betreuren en de indruk heb dat de Orde van Advocaten voor € 5 per uur een begin heeft gemaakt met het verkwanzelen van de vrijheid van de sociale advocatuur. Ik kan u berichten dat mij mijn vrijheid meer dan € 5 per uur waard is.

Het ethisch peil van de Orde

Frans van Velsen
voorzitter BOA

Hoe reageert u als onder het mom van 'kwaliteitsbewaking' binnenkort iemand namens de overheid uw dossiers komt inzien? Let wel: het is een vraag waar u vóór 1 januari 2006 een afdoende antwoord op moet hebben want dan is het zover. In de Memorie van Toelichting op de Justitiebegroting 2004 staat op p. 123 onder het kopje 'kwaliteit':

'In aanloop naar de implementatie van een integraal kwaliteitszorgsysteem dat in 2006 op de gehele advocatuur van toepassing is, zullen in de periode 2004–2006 de kwaliteitseisen in de gesubsidieerde rechtsbijstand verder worden aangescherpt. Vanaf 1 januari 2004 zullen de kwaliteitseisen, zoals zijn overeengekomen in

het in 2002 afgesloten convenant tussen Justitie, Raden voor Rechtsbijstand en de Nederlandse Orde van Advocaten, een voorwaarde zijn om te kunnen deelnemen aan het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand. Vanaf dat moment is het aan de beroepsgroep zelf, in overleg met de raden voor rechtsbijstand, om zorg te dragen dat in 2006 sprake zal zijn van het bovengenoemd integraal kwaliteitszorgsysteem.' (curs. FvV)

De overheid gaat zich dus bemoeien met de wijze waarop advocaten hun werk doen. Hoe bedenkt u dat en hoe haalt de Algemene Raad het in z'n hoofd om daar aan mee te werken? Welke onduidelijke misstanden bestaan er die een dergelijke ontoelaatbare inmenging rechtvaardigen? Ik ken ze niet maar al geruime tijd wordt ons allerlei onzin door de strot gedrukt onder de vlag van 'kwaliteit'. Dat is heel vilein want wie zich verzet krijgt de retorische vraag gesteld: 'Maar bent u dan tegen kwaliteit?' Ziehier evenwel het demasqué: het heeft allemaal niets met kwaliteit te maken: het gaat gewoon om de overheid die een achterdeurtje heeft gevonden om een bedilzuchtige vin-

ger in de advocatuurlijke pap te kunnen steken. Precies zoals mr. Van Staden ten Brink bijna twee jaar geleden voorspelde.¹

Het is leerzaam te zien wat in de gefinancierde rechtshulp gaande is rond de 'audits' want dat is de wolf in schaapskleren die ons gaat verslinden. Zoals het een roofdier betaamt, weet dat beest dat een machtige kudde het veiligst kan worden bedwongen door te beginnen met een aanval op de zwaksten. De AR heeft het stelselmatig verzwegen maar nu blijkt dat ons aller ziel aan de duivel is verkocht en dat de deal met de minister tevens voorziet in een verplichte audit voor alle advocaten vanaf 2006.²

U krijgt bezoek van een 'auditor'. Deze wijsneus keert uw praktijk binnenstebuiten en beslist vervolgens of u tekortschiet. Indien hij/zij dat vindt, krijgt u 'verbeterpunten' opgelegd. Onbekend is uit welke groep de auditors worden gerekruteerd; welke opleiding zij hebben gevolgd; aan welke normen de geauditeerde moet voldoen. Men weet dus niet waarop er wordt afgerekend. De leden van een modale aquariumvereniging zouden het vast niet accepteren maar binnen de advocatuur is kennelijk het gekste nog niet gek genoeg.

Er zijn inmiddels twee instituten in het leven geroepen: het 'audit-bureau' van de orde en het 'Steunpunt Kwaliteitszorg Initiatieven Rechtsbijstand' (SKIR). Daarin participeren naast de NOVA het ministerie van Justitie; de bureaus rechtshulp; de vereniging rechtshulp en de raden voor rechtsbijstand. Daarmee hebben de overheidsdienaren de meerderheid.

De orde heeft de 'Kwaliteitsstandaard 2004' opgesteld (die ligt op uw stapel 'nog te lezen'). Dat moet u vooral doen want dan ziet u wat u allemaal te wachten staat. Het CvA heeft (vergadering 27-3-03) gevraagd of het van toepassing zou zijn op alle advocaten. Dat vereiste een te simpel (lees: te akelig duidelijk) antwoord. Er is daarom geantwoord met een 'notitie'.³ Citaat:

'De toets is voor alle kantoren ontwikkeld. Het is een goed hulpmiddel voor de kantoren om bewust met kwaliteit om te gaan en wanneer dat nodig blijkt te zijn eventueel verbeteringen aan te brengen in de kantoororganisatie. Alle kantoren kunnen een audit op basis van de toets, *straks standaard*, laten houden.' (curs. FvV)

De recursiverde woorden zeggen stilletjes dat de audit zo meteen voor alle kantoren verplicht zal zijn en de AR heeft zich daaraan buiten ieders medeweten kennelijk al gecommitteerd jegens de minister!

Om 'kwaliteit' te meten moest het SKIR eerst operationaliseren wat *best practice* is. Daarover is aan het CvA een werkstuk gepresenteerd: 'Praktijkrichtlijn cliëntgerichte juridische dienstverlening'.⁴ Ik mag u lezing daarvan van harte aanbevelen. Doe het alleen niet als u niet kunt slapen want dat is er na die lezing zeker niet meer bij: blaartrekkende bemoezucht, bureaucratie en tenenkrommend onbenul (zoals het verbod om in een nieuwe zaak op te treden voor een ex-wederpartij).

Zulke documenten zijn levensgevaarlijk: alleen al het bestaan ervan betekent dat het gezag krijgt. Het geeft immers weer wat 'binnen de beroepsgroep geldt als maatstaf'. Waar halen de 'wijzen' van het SKIR de maatstaven vandaan? Deels hebben zij die zelf bedacht (!) en deels komen ze van de Orde. De gebruikte Orde-bronnen zijn: verordeningen, gedragsregels en de 'Minimumnormen 2000'.

Wat behelzen die laatste? Het zijn vrijblijvende aanbevelingen met als doelomschrijving: 'U kunt uzelf een spiegel voorhouden en bepalen of het beeld u bevalt, of dat er verbeteringen aangebracht kunnen en moeten worden'.⁵ Door incorporatie in de audit verandert dat volkomen: dan beschrijft het waar u minimaal aan moet voldoen om vanaf 2006 überhaupt nog praktijk te mogen uitoefenen.

Dezelfde metamorfose voltrekt zich bij de gedragsregels. Minimaal al twintig jaar probeert de AR de gedragsregels gecodificeerd te krijgen als verordening, als positief recht. Het CvA heeft dat steeds afgewezen. Nu worden ze via de achterdeur naar binnen gehaald als onderdeel van de 'Praktijkrichtlijn' aan de hand waarvan de audit plaatsvindt. Zo worden volstrekt ongewenste doelen bereikt. De orde heeft ook nog een vrijblijvende aanbeveling 'basisbibliotheek'. Komt er zo meteen ook nog iemand 'ter verbetering van de kwaliteit' bij mij kijken of ik de juiste boekjes wel in de kast heb staan?

Het heeft ook allemaal niets met de kwaliteit van het werk te maken: het zijn loze protocollen. Het bedrijfsleven heeft de ISO-hype daarom allang de rug toegekeerd. Als iemand voorheen al niet deugde wordt die met zulke maatregelen alleen maar een 'gecertificeerde klungel'.

Van Staden ten Brink schreef dat de overheid via het muizengaatje van de audit het vak zou binnensluipen. Hij had het niet alleen bij het rechte eind: het gebeurt ook nog met behulp van onze bloedeigen orde, verworden tot manipulatieve bureaucratie.

Hierop is maar één antwoord te bedenken: advocaten aller arrondissementen verhef uw stem en vertel uw Afgevaardigden dat het afgelopen moet zijn met dit verraad. En de Orde heeft ons allen nog iets uit te leggen over haar eigen ethisch peil. ●

In het komende nummer zal de Orde-portefeuillehouder Rechtspraak, Guido Schakenraad, reageren op de hier gevoerde discussie over de audit. Ook reacties van andere belangstellenden zullen we publiceren, tenzij dat leidt tot een herhaling van zetten.

NOTEN

¹ 'De vrije advocatuur en haar vijanden', *Advocatenblad* 2002 nr. 16.

² De orde ontkent het bestaan van de afspraak (het staat in ieder geval niet – zoals gesuggereerd wordt – in het beruchte convenant). Het ministerie geeft desgevraagd te kennen dat de passage 'per abuis' in de begroting terecht is gekomen. Ongevraagd wordt er echter aan toegevoegd dat het streven wel

degelijk bestaat. Het antwoord is dus letterlijk te nemen: het had er (nog) niet mogen staan, maar duidelijk is wat ons boven het hoofd hangt en kennelijk 'onder tafel' al vergaand is afgesproken. De orde heeft bovendien al het plan om de centrale controle op de naleving van de verordeningen in de audit te incorporeren!

³ Vergaderstukken CvA 25-6-2003, 'Kwaliteitsstandaard 2004, notitie.'

⁴ Vergaderstukken CvA 27-3-2003, stuk IV: Praktijkrichtlijn (cliëntgerichte) juridische dienstverlening.

⁵ Balienet: klik achtereenvolgens op: 'praktijkondersteuning', 'Kwaliteitszorg', 'De Minimumnormen'.